

Pöytäkirja

30.11.2022

VN/12537/2019
VN/12537/2019-TEM-9

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmä

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmän kokospöytäkirjat vuonna 2022

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmä

HARMAAN TALOUDEN TORJUNNAN OHJAUSRYHMÄN KOKOUPÖYTÄKIRJA (9)

Aika 30.5.2022 klo 13.00 - 15.00

Osallistujat

ministeri Tuula Haatainen, TEM
valtiosihteeri Ville Kopra, TEM
ylivohtaja Antti Neimala, TEM

hallitusneuvos Panu Pykönen, VM
ylivohtaja Ari-Pekka Koivisto, OM
johtaja Janne Marttinen, VH/HTSY
erityisavustaja Lauri Finér, VM
valtiosihteeri Timo Reina, VM
erityisavustaja Henri Purje, OKM
erityisavustaja Silja Borgarsdóttir Sandelin, OM
erityisavustaja Heikki Sairanen, SM
johtaja Tommi Toivola, EK
työmarkkinajohtaja Janne Makkula, SY
pääekonomisti Pasi Sorjonen, Akava

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Sihteeristö

hallitusneuvos Elise Pekkala, TEM

poliisitarkastaja Juha Tuovinen, SM

apulaisjohtaja Tarja Valsi VH

hankkeiden esittelijät

1 Kokouksen avaus ja asialista

Todettiin osallistujat ja hyväksyttiin asialista, kohta 6 käsitellään kuitenkin ennen kohtaa 5.

2 Edellisen kokouksen 25.1.2022 pöytäkirja

Hyväksyttiin.

3 Toimenpideohjelman tilanne

Poliisitarkastaja Juha Tuovinen esitteli ohjelman tilanteen ja eri vaiheissa olevat hankkeet. OKM vastuulla olevan hankkeen 1.3.d käynnistyminen selvitetään seuraan kokoukseen.

4 Valmistuneita hankkeita:

Hanke 4.2.a. Selvitetään kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa ilmenevät tietojenvaihtoon liittyvät esteet ja tarpeet. Finanssineuvos Jaana Vehmaskoski, VM esitteli hankkeen tulokset.

Ulkomaalaisten majoitusolojen valvonnan kehittämistyöryhmän raportti (liittyy hankkeeseen 1.8). Työryhmän puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Tarja Nupponen STM ja hallitusneuvos Olli Sorainen

1. esittelivät hankkeen. Samalla päätettiin myöntää hankkeelle 1.7. (Työperäisen hyväksikäytön pitkän aikavälin strategia ja toimintasuunnitelma) lisäaikaa 10.3.2023 saakka.

Hanke 4.1.d. Mallinnetaan operatiivisella tasolla moniviranomaisyhteistyönä tehtävien valvontatoimien suunnitelmallisuutta ja selvitetään tähän liittyvät tietojenvaihtosäännökset ja toimivaltakysymykset. Erikoistutkija Terhi Kankaanranta, POLAMK, esitteli hankkeen tulokset.

Hanke 4.1.c Toteutetaan harmaan talouden ja talousrikostorjunnan keskeisten viranomaisten yhteinen resurssiseurantajärjestelmä. Poliisitarkastaja Juha Tuovinen, SM, esitteli hankkeen.

6 Muut selvitykset

Muistio ammattiyhdistysten ryhmäkanneoikeudesta, neuvotteleva virkamies Päivi Kantanen TEM, esitteli OM:ssä ja TEM:ssä laaditun muistion.

Merkittiin tiedoksi Harmaan talouden selvitysyksikön selvitykset (liite 6 HTSY VIDEOT Toimintaympäristön muutoskyselyn tuloksia ja Rikostaustatiedon vaikutus velvoitteidenhoitamisen laiminlyönteihin).

5 Uudet hanke-ehdotukset, hyväksyttiin seuraavat esitykset ja niille esitetty rahoitus:

Merkittävää julkista tehtävää hoitavista henkilöistä ylläpidettävän viranomaisrekisterin (PEP-rekisteri) perustamista koskeva arviomuistio, finanssineuvos Jaana Vehmaskoski, VM, esitteli hankkeen.

Eräiden alipalkkausta ja ulkomaisten työntekijöiden hyväksikäyttöä koskevien kysymysten selvittäminen, erityisasiantuntija Juuso Oilinki, OM, esitteli hankkeen.

7 Muut asiat ja kokouksen päättäminen:

Merkittiin mahdollinen sähköpostikokous uusista hankkeista kesällä.
Seuraavat kokoukset ke 5.10. klo 10-12 ja ke 30.11. klo 10-12

Vakuudeksi 5.10.2022

Pääsihteeri

Elise Pekkala

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmä

HARMAAN TALOUDEN TORJUNNAN OHJAUSRYHMÄN SÄHKÖPOSTIKOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA (10)

Aika 18.8. – 25.8.2022

Osallistujat

ministeri Tuula Haatainen, TEM
 valtiosihteeri Ville Kopra, TEM
 ylijohdaja Antti Neimala, TEM
 ylijohdaja Terhi Järvikare, VM
 ylijohdaja Ari-Pekka Koivisto, OM
 ylijohdaja Tomi Vuori, SM
 johtaja Janne Marttinen, VH/HTSY
 erityisavustaja Lauri Finér, VM
 valtiosihteeri Timo Reina, VM
 erityisavustaja Henri Purje, OKM
 erityisavustaja Silja Borgarsdóttir Sandelin, OM
 erityisavustaja Heikki Sairanen, SM
 johtaja Tommi Toivola, EK
 työmarkkinajohtaja Janne Makkula, SY
 pääekonomisti Pasi Sorjonen, Akava
 johtaja Taina Vallander, STTK
 Sihteeristö
 hallitusneuvos Elise Pekkala, TEM
 poliisitarkastaja Juha Tuovinen, SM
 apulaisjohtaja Tarja Valsi VH

1 Kokouksen avaus ja asialista

Todettiin, että osallistujille on lähetetty sähköpostitse 1.7.2022 kaksi hanke-ehdotusta, jotka on käsitelty ja hyväksytty ohjausryhmälle esitettäväksi toimeenpanoryhmän kokouksessa 22.6.2022. Hankkeita on ollut mahdollisuus kommentoida ohjausryhmän sähköpostikokouksessa 18.8. – 25.8.2022 välisenä aikana. Kommentteja ei ole esitetty.

2. Uusien hankkeiden hyväksyminen

Päätettiin hyväksyä seuraavat hanke-ehdotukset ja niiden rahoitus:

-Poikkihallinnollinen selvitys ulkomaalaisten henkilöiden rekisteröintimenettelyjen yhtenäistämistä ja kehittämistä sekä rekisteritietojen oikeellisuuden varmistamisesta ja valvonnan tehostamisesta (Verohallinto ja muut toimijat). Hanke toteutetaan viranomaisyhteistyönä ilman erillistä rahoitusta.

-Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta ja voittoa tavoittelemattomat toimijat (NPO-toimijat), SM.
Kustannukset 190 000 euroa.

3. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi kommentointiajan päättyessä 25.8. klo 16.15.

Vakuudeksi 5.10.2022

Pääsihteeri

Elise Pekkala

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmä

HARMAAN TALOUDEN TORJUNNAN OHJAUSRYHMÄN KOKOUPÖYTÄKIRJA 11

Aika 5.10.2022 klo 10.00-12.00

Paikka TEM Aleksanterinkatu 4, kokoushuone Sederholm/Hybridikokous

Osallistujat

työministeri Tuula Haatainen, TEM, puheenjohtaja

valtiosihteeri Ville Kopra, TEM

ylivohtaja Antti Neimala, TEM

ylivohtaja Terhi Järvikare, VM

osastopäällikkö Tomi Vuori, SM

johtaja Janne Marttinen, VH/HTSY

erityisavustaja Lauri Finér, VM

valtiosihteeri Timo Reina, VM

erityisavustaja Ralf Sund, OKM

erityisavustaja Silja Borgarsdóttir Sandelin, OM

erityisavustaja Heikki Sairanen, SM

johtaja Tommi Toivola, EK

työmarkkinajohtaja Janne Makkula, SY

johtaja Taina Vallander, STTK

pääekonomisti Pasi Sorjonen, Akava

Sihteeristö

hallitusneuvos Elise Pekkala, TEM

poliisitarkastaja Juha Tuovinen, SM

apulaisjohtaja Tarja Valsi VH

hankkeiden esittelijät

1 Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

- Hyväksyttiin.

2 Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen, kokous 30.5.2022 ja sähköpostikokous 25.8.2022.

- Hyväksyttiin.

3 Toimenpideohjelman edistyminen ja hanke 2.1., esittelijänä poliisitarkastaja Juha Tuovinen SM.

- Toimenpideohjelman edistyminen jaksolla 8/2022: Tulosten osalta ei erityistä raportoitavaa muuta kuin kahden hankkeen osalta: Hanke 1.3.d jossa selvitetään, miten voidaan varmistaa yliopistojen tutkimushenkilökunnan sivutoimet ja muut vastaavat taloudelliset intressiyhteydet, hankevastaava jäänyt eläkkeelle, päivitystä ei ole tehty. OKM on luvannut selvittää, mitä hankkeelle voidaan vielä tehdä (hallitusohjelmakirjaus).

- Hanke 2.1 Telakoilla otetaan käyttöön veronumero: Verohallinnon toteutushanke toteutettiin lakimuutoksen tavoitteiden mukaisella tavalla siten, että telakoiden veronumerorekisteröinti tuli mahdolliseksi 1.4.2022 alkaen.

4 Uusi hanke-ehdotus työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan estämisen mobiiliapplikaatioon, esittelijänä poliisitarkastaja Juha Tuovinen, SM

- Päätettiin hyväksyä järjestelmän jatkokehittämisestä koskeva hanke esityksen mukaisesti, hyväksyttiin lisärahoitusta esityksen mukaisesti 136 000 euroa.

5 Valmistuneita hankkeita:

Hanke 1.1.b: Tutkimus yritystietojen läpinäkyvyyden ja julkisuuden lisäämisestä harmaan talouden torjunnan keinona, esittelijänä Nikolas Elomaa Consulting.

- Todettiin, että YTJ-rekisteriin toteutetaan selkeimmät, mahdollisimman riidattomat ja kustannuksiltaan sekä tietojärjestelmien osalta tarkoituksenmukaisimmat tietojen julkistamistavat.
- Päätettiin jatkaa hankkeen toteutusta siten, että laaditaan TEM:n koordinoitavastuulla arviomistio viimeistään maaliskuun 2023 loppuun mennessä siitä, kuinka hankkeen edellyttämät lainsäädäntömuutokset toteutettaisiin. Kukin vastuutaho laati omaa lainsäädäntöään koskevan arvion tietojen saattamisesta yleisöjulkiseksi YTJ:n kautta. OM on ilmoittanut tarjoavansa asiantuntija-apua arviomistion tekemiseen. YTJ -rekisteriin lisättäisiin yrityksiä koskevat seuraavat tiedot: 1) työeläkevakuutuksen voimassaolotieto, 2) tapaturmavakuutuksen voimassaolotieto, 3) työttömyysvakuutustieto, 4) ulosoton varattomuustieto, 5) liiketoimintakielto ja 6) tullivelan olemassaolotieto.
- Todettiin, että hanke 1.1. tulee ICT-kulujen osalta aiemmin arvioitua edullisemmaksi ja rahaa tarvittaneen noin 1 milj. euroa (tarvitaan siirtomäärärahana), joten loput varat palautuvat ohjelman käyttöön. Kukin tiedontuottaja tekee järjestelmiinsä tarvittavat muutokset omalla kustannuksellaan.

Hanke 4.4.: Harmaan talouden riippumattoman tutkimustoiminnan laajentaminen yksityishenkilöiden toimintaan sekä aggressiiviseen verosuunnitteluun, esittelijänä erityisasiantuntija Veera Koski-Eksten, VM/Vero-osasto

- HTSY:n tutkimustoiminnan laajentaminen yksityishenkilöihin lisäisi selvitysyksikön selvityspyyntöjä vuosittain 350 000 kpl. Asiasta ei ole poliittista linjausta.
- Aggressiivisen verosuunnittelun tutkimustoiminnan osalta VM katsoo, että pysyväluonteinen tutkimustoiminta edellyttäisi lisäresursointia. Tutkimustoiminta voitaisiin sijoittaa Verohallinnon Asiakuusyksikköön pilotointina (2 vuotinen), jotta voitaisiin paremmin arvioida pysyväluonteisen toiminnon perusteltavuus ja toteutustapa. Rahoitus hankkeelle on myönnetty vuosille 2022-2023, pilotti ajoittuisi nyt kuitenkin vuosille 2023-2024. Asiassa ei ole vielä poliittista linjausta.
- VM/Reina totesi, että VM selvittää pikaisesti vero-eav-ryhmässä, onko asiassa mahdollista antaa lakiesitys vielä tällä vaalikaudella. Hankkeen jatkotoimista raportoidaan ohjausryhmän seuraavassa kokouksessa 30.11.2022.

6 Muuta ajankohtaista

ID-väärinkäytökset ja palautuspetokset – tilannekatsaus hankkeeseen 4.1.b, esittelijänä apulaisjohtaja Tarja Valsi, Verohallinto.

- Hankkeessa on havaittu lukuisia ongelmia ulkomaisen työvoiman rekisteröinnin, valvonnan vastuiden ja tietotarpeiden osalta. Esimerkkeinä todettiin, ettei ulkomaalaisasioilla ole tällä hetkellä selkeää koordinoitavastuuta, yritystoimintaa on mahdollista harjoittaa Suomessa ilman yrittäjän oleskelulupaa, veronumeron saa käytännössä automaattisesti ja ilman työskentelyyn oikeuttavaa oleskelulupaa, eikä viranomaistodistuksia käytännössä vaadita sen osoittamiseksi, että henkilö asuu todellisuudessa EU/ETA-alueella, kuten esimerkiksi yritys-toimintaa aloittaessaan kertoo. Lisäksi tiedonvaihdolle viranomaisten kesken on lukuisia esteitä, eikä ulkomainen työvoima ole kattavasti minkään viranomaisen rekisterissä.
- Keskustelussa tunnistettiin asian ongelmallisuus ja todettiin, että mm. PRH:n osalta laki-hanke on jo vireillä sähköisestä asioinnista. SM on myös kokoamassa asiaa pohtivaa ryhmää.
- Verohallinto esitti sille jo aiemmin myönnetyn yhteensä 500 000 euron määrärahan uudelleen kohdistamista hankkeelta 1.1 ”Selvitetään yritystietojen läpinäkyvyyden ja julkisuuden

lisäämistä ja yritysten hallinnollisen taakan helpottamista tilaajavastuulain velvoitteiden täyttämiseksi” hankkeelle 4.1.b ID-väärinkäytökset ja palautuspetokset. Varoilla Verohallinto kehittää työkalua, jotta saadaan kyvykkyys ulkomaalaisten työntekijöiden rekisteröinnissä kerättävien tietojen (mm. työsopimukset ja verokorttitiedot) käsittelemiseksi joukkotietoina sekä luotua sovellus, joka antaa kokonaiskuvan työnantajayrityksistä ja sen ulkomaisista työntekijöistä. Sovellus vähentää merkittävästi manuaalisia työvaiheita Verohallinnossa ja tehostaa valvontaa. Rahojen siirtoehdotus hyväksyttiin.

Ajankohtaista talousrikostutkinnassa: julkiset hankinnat, kuluttajien harhauttaminen verkkokaupassa ja ihmiskaupparikosten tutkinnan tehostaminen, esittelijänä rikostarkastaja Ismo Siltamäki, Helsingin poliisilaitos.

- Kuultiin kattava ajankohtaisharkitus ja useita käytännön esimerkkejä lahjonnasta julkisissa hankinnoissa sekä esimerkkejä erilaisista tavoista toteuttaa kuluttajien harhauttamista ja petoksia verkkokaupassa sekä kryptovaluutta-petoksina. Lisäksi kuultiin harkitus siitä, kuinka poliisi on tehostanut ihmiskaupparikostutkintaa. Helsingin poliisilaitoksen yhteyteen on perustettu valtakunnallinen tutkintaryhmä, tällä hetkellä tutkinnassa on 100 tapausa.
- Keskustelussa todettiin mm. hankintojen osalta, että korruption estämiseen liittyviä toimia voitaisiin toteuttaa hyvin VM:n ja Kuntaliiton johdolla toimivassa Hankinta-Suomi –hankkeessa. Puheenjohtaja kiitti esittelijää mielenkiintoisesta ja silmiä avaavasta harkituksesta.

7 Muut asiat ja kokouksen päättäminen:

-Seuraava kokous on keskiviikkona 30.11. klo 10.00 -12.00

Vakuudeksi 30.11.2022

Pääsihteeri

Elise Pekkala

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmä

HARMAAN TALOUDEN TORJUNNAN OHJAUSRYHMÄN KOKOUPÖYTÄKIRJA 12

Aika 30.11.2022 klo 10.00 - 12.00

Paikka Teams-kokous (etäkokous)

Osallistujat

työministeri Tuula Haatainen, TEM, puheenjohtaja
ylijohtaja Antti Neimala, TEM

ylijohtaja Terhi Järvikare, VM

osastopäällikkö Tomi Vuori, SM

johtaja Janne Marttinen, VH/HTSY

valtiosihteeri Timo Reina, VM

valtiosihteeri Juho Orjala, OKM

lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, OM

erityisavustaja Silja Borgarsdóttir Sandelin, OM

erityisavustaja Heikki Sairanen, SM

erityisavustaja Piritta Jokelainen, TEM

johtaja Tommi Toivola, EK

johtaja Taina Vallander, STTK
Sihteeristö

hallitusneuvos Elise Pekkala, TEM

apulaisjohtaja Tarja Valsi VH

hankkeiden esittelijät

1 Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

-Hyväksyttiin

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen, kokous 5.10.2022

-Hyväksyttiin

3. Päätettiin hyväksyä seuraavat hanke-esitykset ja niiden rahoitus etukäteen jaettujen esitysten mukaisesti:

- Kehitetään elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaa Ruokaviraston ja Tullin yhteistyönä (jatko-hanke), hankkeen rahoitus 150.000 euroa, esittelijänä lainsäädäntöneuvos Hannu Miettinen, maa- ja metsätalousministeriö

- Ylimääräisen koulutuksen järjestäminen poliisille ihmiskaupparikoksista (toteuttamishanke), hankkeen rahoitus 55.000 euroa, esittelijänä apulaisjohtaja Tarja Valsi (SM/Juha Tuovisen estyneenä ollessa).

4. Toimenpideohjelman tilannekatsaus 31.12.2022 ja ohjelman hankkeiden arviointi, esittelijänä Janne Markkanen VH/HTSY.

- Toimenpideohjelman määräaika päättyy 2023 lopussa, joten nyt tehdään hankevastaavien itsearvio valmistuneista hankkeista Webropol-kyselyn muodossa.
- Puheenjohtaja piti hyvänä sitä, että arviossa huomioidaan erityisesti hallitusohjelman liitteen 4 mukaisien hankkeiden toteutumisen arviointi.

5. Pimeän työn määrä Suomessa – HTSY:n selvitys

- Pääanalytikko Kirsi Ristola harmaan talouden selvitysyksiköstä esitteli HTSY:n laatiman selvityksen.
- Selvityksen perusteella on saatu komission arviota tarkempaa tietoa. Pimeän työn arvo on Suomessa noin 900 – 1 400 milj. euroa ja sen seurauksena verojen ja työeläkemaksujen vaje on 300 – 480 milj. euroa.
- Käydyssä keskustelussa kiitettiin HTSY:tä tehdystä selvityksestä ja todettiin tarve jatkossakin seurata tilannetta resurssien puitteissa.

6. Verohallinnon hankekatsaus (keskeneräiset), apulaisjohtaja Tarja Valsi, Verohallinto

-Ennen katsausta puheenjohtaja tiedusteli VM:n kantaa edellisessä kokouksessa käsiteltyyn ehdotukseen HTSY:n toimialan laajentamisesta yksityishenkilöiden toimintaan. VM:n mukaan lakiesitystä ei ehditty antamaan tällä vaalikaudella. Hallituksen esityksen laatiminen on kuitenkin jo pitkällä ja asian jatkosamoin kun aggressiivista verosuunnittelua koskevat esitykset – odottavat tulevia päätöksiä.

A) Aggressiivisen verosuunnittelun tutkimustoiminnan käynnistäminen

Edellisessä kokouksessa sovitun mukaisesti Tarja Valsi kertoi Verohallinnon toimista toimenpideohjelman hankkeen 4.4. mukaisen aggressiivisen verosuunnittelun tutkimustoiminnan käynnistämiseksi. VM:n Verohallinnolle antama tutkimustoiminnan pilottitehtävä toteutetaan kaksivuotisena yhteistyönä ulkopuolisen tutkimusorganisaation kanssa. Verohallintoon rekrytoidaan tutkimuskoordinaattori yhteystyöntekijäksi tutkimusorganisaation suuntaan. Verohallinto tarjoaa muutoinkin erilaista asiantuntijatukea, dataa ja tukitoimintoja tutkimukselle. Tutkimusorganisaation valinta oli vielä kesken. Toimintaa johtaa ohjausryhmä, jossa on edustajia Verohallinnon lisäksi VM:stä ja tutkimusorganisaatiosta. Puheenjohtaja pyysi seuraavassa kokouksessa kertomaan ratkaisun tutkimuskumppanin valinnassa.

B) Poikkihallinnollinen selvitys ulkomaalaisten henkilöiden rekisteröintimenettelyjen yhtenäistämistä ja kehittämistä sekä rekisteritietojen oikeellisuuden varmistamisesta ja valvonnan tehostamisesta

Tarja Valsi kertoi Verohallinnon vetämästä toimenpideohjelman selvityshankkeesta 4.1 n, joka on jatko-hanke Verohallinnon ID-väärinkäytökset ja palautuspetokset -hankkeelle. Hankkeessa ovat mukana kaikki keskeiset ministeriöt ja viranomaiset. Virheellinen tietosisältö keskeisissä rekisterissä aiheuttaa kertautumisvaikutuksen paitsi valvontaresurssin tarpeeseen eri viranomaisissa, myös päätöksenteon oikeellisuuteen liittyviin riskeihin. Nykytila mahdollistaa maahantulosääntelyn kiertämisen ja erilaisia väärinkäytöksiä onkin havaittu. Viranomaisten yhteistyössä laadittavan selvityksen tarkoituksena on tuoda esiin ulkomaalaisten henkilöiden rekisteröintimenettelyyn liittyvä nykytilanne, sekä siihen liittyvät haasteet ja riskit sekä esittää ratkaisuvaihtoehtoja. Selvityksen raportti valmistuu 16.12.2022, ja se tullaan julkaisemaan viranomaisten yhteisellä Harmaa talous ja talousrikollisuus -sivustolla. Käydyssä keskustelussa todettiin, että työn tuloksista keskustellaan seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa.

7. Muut asiat ja kokouksen päättäminen

- Seuraava kokous pidetään tiistaina 24.1.2023 klo 10 – 12.

Harmaan talouden seminaari on tarkoitus pitää Säätytalossa 8.3.2023 ja ohjausryhmän loppukokous 22.3.2022.

Vakuudeksi 24.1.2022

Päsihteeri

Elise Pekkala